

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Савенко Діана Броніславівна

УДК 338:621.311:620.9(477)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ТЕМУ
**«Напрями підвищення ефективності використання основних
засобів ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів
зв'язку»**

Спеціальність 051 «Економіка»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавра

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Д. Б. Савенко

Керівник роботи:
Кільницька Олена Сергіївна
к.е.н., доцент

Житомир 2023

Висновок кафедри _____
за результатом попереднього захисту: _____
Протокол засідання кафедри №__ від «__» _____ 2023 р.
Завідувач кафедри економіки, підприємництва та туризму,
д.е.н. професор _____ Наталія ВАЛІНКЕВИЧ
«__» _____ 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи
Здобувач вищої освіти Савенко Діана Броніславівна
кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за шкалою ECST _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК
лаборант кафедри економіки, підприємництва та туризму
_____ Тетяна ДАВИДОВИЧ

АНОТАЦІЯ

Савенко Д.Б. Напрями підвищення ефективності використання основних засобів ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку». Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 051 спеціалізація «Економіка». Поліський національний університет, Житомир, 2023.

У випускній роботі розкрито сутність та значення основних засобів, виокремлено їх види, висвітлено методичні підходи щодо оцінки їх забезпечення й економічної ефективності використання на рівні підприємства. Проаналізована динаміка основного складу, технічного стану, рівня забезпеченості та економічної ефективності використання основних засобів ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» за 2020-2022 рр. Розкрито основні проблеми матеріально-технічного забезпечення підприємства в сучасних умовах господарювання, пандемії бізнесу та воєнного стану. Побудовано модель квадрату потенціалу підприємства. Рекомендовано основні напрями збільшення економічної ефективності використання основних засобів підприємства. Обґрунтовано інвестиційний проект оновлення основних засобів підприємства на перспективу.

Ключові слова: основні фонди, ефективність використання активів, фондоддача, рентабельність.

SUMMARY

Savenko Diana. Directions for improving the efficiency of the use of fixed assets of the «Zhytomyr». Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for a master's degree in specialty 051 specialization "Economics". Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

The thesis revealed the essence and meaning of fixed assets, identified their types, highlighted methodical approaches to assessing their provision and economic efficiency of use at the enterprise level. The dynamics of the main composition, technical condition, level of security and economic efficiency of the fixed assets usage in LLC "Zhytomyr Plant of Ferroconcrete Communication Products" for 2020-2022 were analyzed. The main problems of the material and technical support of the enterprise in modern economic conditions, the business pandemic and martial law were revealed. The model of the enterprise's potential square is determined. The main directions of increasing the economic efficiency of the company's fixed assets usage are recommended. The investment project of updating the company's fixed assets for the future is substantiated.

Key words: fixed assets, asset efficiency, return on assets, energy security.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність та значення основних засобів підприємства	8
1.2. Види основних засобів підприємства	10
1.3. Методичні підходи щодо оцінки ефективності використання основних засобів підприємства	12
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ ЗАВОД ЗАЛІЗОБЕТОННИХ ВИРОБІВ ЗВ'ЯЗКУ»	14
2.1. Організаційно - економічна характеристика підприємства	14
2.2. Аналіз забезпеченості та сучасного стану основних засобів підприємства	19
2.3. Оцінка економічної ефективності використання основних засобів підприємства	22
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ ЗАВОД ЗАЛІЗОБЕТОННИХ ВИРОБІВ ЗВ'ЯЗКУ»	24
3.1. Екстенсивний та інтенсивний напрями збільшення ефективності використання основних засобів	24
3.2. Графоаналітична модель «квадрат потенціалу» підприємства	25
3.3. Інвестиційний проєкт оновлення основних засобів підприємства як напрям підвищення ефективності їх використання	30
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36
ДОДАТКИ	39

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Важливість та актуальність проведеного дослідження обумовлена тим, що розвиток будь якого виробництва потребує наявності сучасної конкурентоздатної матеріально-технічної бази, що відповідає світовим стандартам і сучасним вимогам щодо новітніх технологій. Зростання фондозабезпеченості, відповідність складу і структури основних засобів кращим світовим зразкам, розвиток на інноваційно-інвестиційній основі техніко-технологічного та інтелектуального потенціалу виробництва є стратегічними імперативами підприємства.

Аналіз останніх досліджень. У розробку теоретико-методичних основ визначення забезпеченості, оновлення та ефективності використання основних засобів на мікрорівні – підприємства значний внесок зробили такі вчені економісти як: В. Андрійчук, Н. Бровко, І. Геращенко, М. Демяненко, В. Осецький, Г. Підлісецький, С. Покропивний, А. Танчин, А. Турило, Н. Швець, А. Чухно та інші. Разом з тим, сучасний стан виробництва перебуває у стані постійного оновлення технологій, техніки, знань, що відбувається в умовах фінансового обмеження товаровиробників, спаду інвестиційної діяльності в умовах пандемії та воєнного стану в Україні, невідповідністю амортизаційної політики потребам відтворення основних засобів. Невирішеність цих проблем обумовили вибір теми та необхідність проведення цього дослідження.

Мета та завдання дослідження. Мета кваліфікаційної випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр полягає у пошуках та обґрунтуванні напрямів підвищення ефективності використання основних засобів ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку». Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі завдання:

– висвітлити теоретико-методичні аспекти сутності, значення, складу основних засобів підприємства;

- уточнити методичні підходи щодо оцінки економічної ефективності використання основних засобів підприємства;
- охарактеризувати господарську діяльність досліджуваного підприємства;
- оцінити забезпеченість та ефективність використання основних засобів підприємства;
- розробити рекомендації щодо підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.

Об'єктом дослідження бакалаврської роботи є процес формування та використання основних засобів ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку». *Предметом* дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів підвищення економічної ефективності використання основних засобів підприємства.

Методи дослідження. В ході написання випускної кваліфікаційної бакалаврської роботи були використані такі методи дослідження: абстрактно-логічний, монографічний, економіко-статистичний, порівняння, абсолютних та відносних відхилень, розрахунково-конструктивний, балансовий та інші. Рекомендаційний матеріал роботи формувався на отриманих результатах проведених досліджень господарської, техніко-економічної, фінансової оцінки ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку».

Інформаційною базою були матеріали: результатів науково-практичних досліджень вчених економістів, нормативно-довідкова література, правові норми України, що розкривають проблеми ефективності використання основних засобів, а також обліково-фінансова звітність і первинна документація ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» за 2020-2022 рр.

Публікації. Основні результати дослідження викладені у 2 статтях науково-практичних конференцій у співавторстві загальним обсягом 0,4 ум. друк. арк.:

1. Кільницька О. С., Савенко Д.Б. До проблеми економічної оцінки виробничих фондів підприємств / *Економіка та підприємництво в умовах сучасних викликів*: матеріали збірника Всеукраїнської науково-практичної

конференції, 01 лютого 2023 р. Житомир: Поліський національний університет, 2023. 455 с. С.333-336 URL: https://polissiauniver.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_01.02.2023..pdf

2. Кільницька О.С., Савенко Д. Б., Мельнічук В.С. Індекси споживчих цін та цін підприємств виробничої діяльності в Україні: тенденції змін та основні проблеми / International scientific and practical conference “*Science and innovation of modern world*” (March 23-25, 2023) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2023. 779 р. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/03/SCIENCE-AND-INNOVATION-OF-MODERN-WORLD-23-25.03.23.pdf>

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків і рекомендацій, списку використаних джерел (44 найменування), додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та значення основних засобів підприємства

Наявність засобів виробництва, а саме знарядь та предметів праці, що беруть участь у виробничих процесах, рівень забезпечення ними та інтенсивність їх доцільного використання є основою виробництва продукції. Суть виробничих фондів підприємства розкрито на рис. 1.1. [7, с. 210]

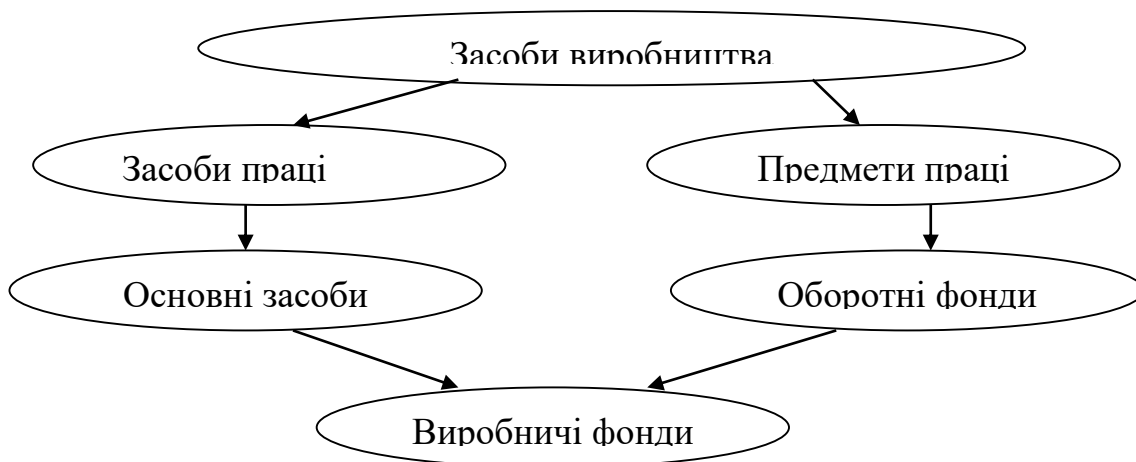

Рис.1.1. Економічна суть виробничих фондів підприємства [7, с. 210]

Досліджуючи соціально-економічну сутність об'єкту нашого дослідження, вчений Геращенко І.О стверджує, що «На основі проведеного аналізу наукової літератури можна зробити висновок, що більшість авторів під основними засобами розуміють матеріальні активи підприємства. Деякі автори ототожнюють поняття «основні засоби» та «основні фонди», зазначаючи, що вони є засобами праці які використовуються у виробництві протягом тривалого часу. Інші науковці вважають, що основні засоби – це матеріальні активи, які застосовуються лише у виробничому процесі, але основні засоби використовуються підприємством у всій його господарській діяльності. На нашу

думку, основні засоби – це матеріальні активи різного роду, що виступають невід’ємною частиною процесу виробництва і становлять основу для створення капіталу» [5].

Досліджуючи економічну ефективність використання основних засобів, економісти Бровко Л.І, Галаган Т.І. та Бровко Є.І. розкривають їх економічне і соціальне значення на макрорівні:

- основні засоби є суттєвою частиною національного багатства країни, з їх зростанням збільшується і національне багатство країни;

- від величини основних фондів, особливо їх якісного стану, в значній мірі залежить конкурентоспроможність вітчизняної продукції та ефективність виробництва;

- від кількісного і якісного стану особливо активної частини основних фондів залежить рівень механізації праці з усіма економічними і соціальними наслідками;

- від величини і якісного стану основних виробничих фондів у народному господарстві в значній мірі залежать темпи економічного зростання в країні;

- наявність достатньої величини основних фондів – це основа для економічної безпеки країни [3, с. 25].

«Велика роль основних фондів і на мікрорівні, бо від величини їх вартості і якісного стану в значній мірі залежать:

- виробнича потужність підприємства, обсяг випуску і реалізації продукції;

- рівень механізації, автоматизації виробництва і праці;

- рівень якості та конкурентоспроможності продукції, що випускається;

- рівень собівартості і рентабельності реалізованої продукції;

- фінансовий стан підприємства на даному етапі і в перспективі» [21].

«Підвищення ефективності використання основних засобів сприятиме безпосередньо:

- збільшенню обсягу виробництва продукції без додаткових капітальних вкладень на продукцію, яка користується попитом;
- скороченню витрат у розрахунку на одиницю продукції для підвищення прибутковості;
- прискоренню процесу оновлення основних темпів та темпів зростання продуктивності праці;
- скороченню витрат від морального зносу устаткування та машин.» [21].

1. 2. Види основних засобів підприємства

Оцінку забезпеченості, технічного стану та економічної ефективності використання основних засобів підприємств проводять за інформаційними даними стандартів бухгалтерського обліку. До них належать:

- Форма № 1 «Баланс», розділ 1 «Актив» бухгалтерського балансу;
- Форми № 5, табл. 2 «Основні засоби»;
- Інвентарний опис підприємства;
- Нарахування амортизації.

Всі основні засоби підприємства поділяють на дві великі групи:

1) виробничі фонди, які займають 85-90 % усіх засобів підприємства і безпосередньо беруть участь у технологічних процесах виробництва продукції (надання послуг) підприємства; у свою чергу їх ділять на виробничі фонди основного призначення та неосновного призначення.

2) фонди невиробничого призначення, на які припадає решта 10-15 % від вартості основних засобів підприємства, які представляють фонди об'єктів соціальної інфраструктури підприємства.

Схематично структура основних засобів підприємства зображена на рис.

1.2.

Рис. 1.2. Класифікація основних засобів підприємства за видами

Джерело: побудовано автором за матеріалами [1, 12].

Основні фонди виробничого призначення відповідно до характеру їх участі у технологічному процесі діляться на 2 частини:

1. активну, до якої належать машини, механізми, обладнання, прилади, транспортні засоби, тобто що безпосередньо беруть участь у організації і виконанні виробничого процесу;

2. пасивну, до якої належать будівлі, споруди, господарські комплекси, передавальні пристрої, тобто які забезпечують виконання технологічного процесу, проте безпосередньої участі у ній не беруть (рис. 1.3).

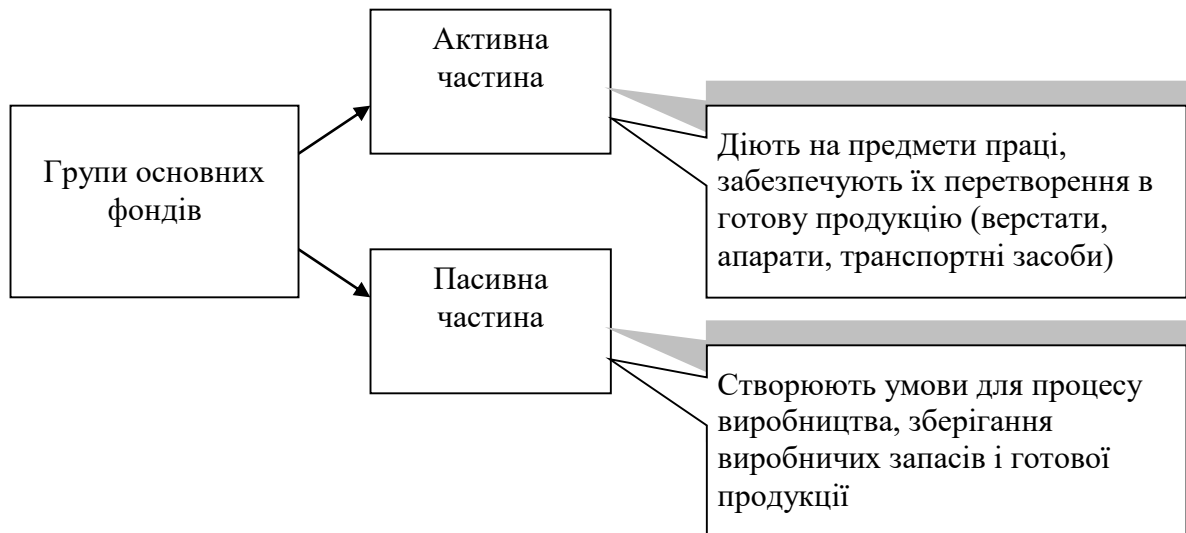

Рис. 1.3. Класифікація основних засобів підприємства за характером участі у технологічному процесі

Джерело: побудовано автором за матеріалами [8].

Інноваційно-інвестиційні стратегії розвитку підприємства, особливо виробничої діяльності аграрно-індустріального комплексу, повинні бути націлені на збільшення активної частини основних засобів.

1.3. Методичні підходи щодо оцінки ефективності використання основних засобів підприємства

Аналіз господарської діяльності щодо забезпеченості, технічного стану, реальної вартості та економічної ефективності використання основних необоротних фондів проводять за інформаційними даними бухгалтерського балансу, зокрема розділу 1 «Активи» та Форми 5, табл. 2 «Основні засоби». Основні показники для аналізу руху, технічного стану та економічної ефективності використання основних засобів підприємства можна поділити на 3 відповідні основні групи (рис. 1.4).

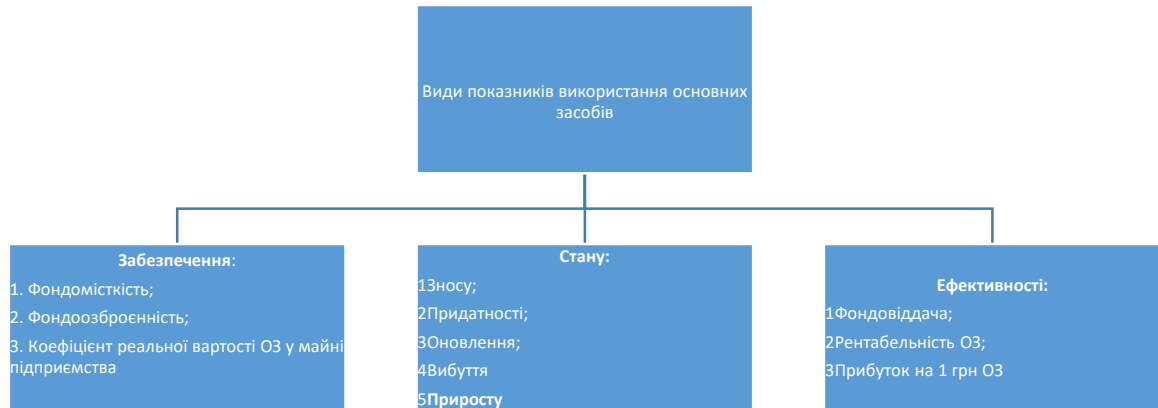

Рис. 1. 4. Показники забезпечення, технічного стану та ефективності використання основних засобів [5].

Досягнутий рівень показників коефіцієнта зносу основних засобів підприємства та балансує з рівнем їх придатності, тобто вони взаємоперевіряємі. Високий коефіцієнт придатності свідчить про високу конкурентоздатність, стійку економічну позицію підприємства, якісний технічний стан основних засобів. І навпаки високий рівень зносу свідчить про тривалу експлуатацію, низьку якість, невідповідність сучасним технологіям, характеризується низьким ефектом використання знарядь праці.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ ЗАВОД ЗАЛІЗОБЕТОННИХ ВИРОБІВ ЗВ'ЯЗКУ»

2.1. Організаційно - економічна характеристика підприємства

Підприємство з проектування та будівництва об'єктів зв'язку ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» сформувалось у 2013 році на базі Житомирського заводу виробів зв'язку. Товариство розміщене на території села Левків Житомирського району Житомирської області. Організаційно-правова форма господарювання – товариство з обмеженою відповідальністю, колективної форми власності, що зареєстроване в Єдиному державному реєстрі підприємств, установ, організацій за номером 38862382. Вид економічної діяльності – виготовлення виробів із бетону для будівництва. Юридична адреса для контактів: вул. Лісова, буд. 100, с. Левків, Житомирський район, Житомирська область, код: 491803. Контакти: +38 (041) 249-18-03; +38 (050) 463-35-49. Підприємство розташоване на відстані до районного центру і обласного центру (м. Житомир) – 20 км.

За даними табл. 2.1 встановлено, що ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» за розміром належить до малих підприємств. У 2022 р. дохід (виручка) від реалізації склала 2,524 млн грн, що становить за курсом НБУ близько 64 тис. Євро, а чисельністю персоналу – 7 осіб. Протягом 2020-2022 рр. збільшився рівень доходності та прибутків. У 2022 р. досягнутий рівень собівартість реалізованої продукції становить 2,091 млн. грн, тобто майже 83 % від виручки (доходу) підприємства. За період дослідження інші операційні витрати (362 тис. грн) підприємства у 11,2 рази перевищували інші операційні доходи (32,3 тис. грн). У результаті чистий фінансовий результат був

позитивним і склав 76,5 тис. грн. прибутку. Доходність підприємства має стійку тенденцію до зростання, навіть в умовах локдауну та воєнного стану.

Таблиця 2.1

Показники діяльності та масштабів

ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р.	
				+/-	%
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	1866,4	1846,4	2524,2	657,8	135,2
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1556,8	1622,4	2090,7	533,9	134,3
Валовий прибуток, тис. грн.	309,6	224	433,5	123,9	140,0
Чистий прибуток, тис. грн.	27,6	-3,8	76,5	48,9	277,2
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	192,2	178,6	177,2	-15	92,2
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	452,7	380,4	455,8	3,1	100,7
Чисельність працівників, осіб.	8	8	7	-1	87,5
Рентабельність продукції, %	19,89	13,81	20,73	0,84	104,2
Рентабельність виробництва, %	1,50	-0,20	3,11	1,61	207,3

Джерело: розраховано за результатами зведеної фінансової звітності підприємства

У підприємстві з виручкою більше 2,5 млн. грн за рік працює 7 працівників, що відзначаються високою продуктивністю праці 360,3 тис. грн, де частка їх заробітної плати становить 34,8 %, або 125,3 тис. грн. Це досить високий рівень розподілу результату праці (створеного продукту) між роботодавцями та найманими працівниками. Зазвичай вищезазначений показник у промислових підприємствах в Україні досягає рівня 20-25 %. Отже, рівень оплати праці

персоналу свідчить про високу мотивацію персоналу до ефективної праці.

Організаційна структура ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» є лінійною. Директор підприємства Булавко Алла Степанівна одночасно веде весь бухгалтерський облік підприємства, займається плануванням фінансово-економічної діяльності, веде облік, рух та переміщення кадрів (персоналу), виконує договірно-претензійну роботу з постачальниками сировини (матеріалів) та покупцями залізобетонних виробів. Всі інженерно-технічні роботи виконує механік на якого покладено обов'язки водія. Крім цього на підприємстві працює: 2 арматурщика, 2 формовщика залізобетонних виробів; 1 крановщик.

Основний асортимент продукції, що виробляє Товариство та ціни їх реалізації наведено нижче у таблицях даного звіту. За однорідністю продукцію підприємства можна поділити на 3 великі групи, зокрема: колодязі та кільця; плити, блоки та фундаменти; чавунні та пластмасові люки.

Перша група однорідних товарів, що виробляють на підприємстві більше 4 видів колодязів кабельних та під електротехнічні люки. Їх ціна реалізації на початок 2022 р. варіюється від 830 грн. за одиницю залежно від виду та розміру. Відповідно найдорожчий за ціною колодязь кабельний великого типу (ККС-5) коштує 9,15 тис. грн. та має найбільшу вагу – 5586 кг, тобто майже 6 тонн. (Додаток А).

Великий вибір асортименту представлений по другій групі однорідних товарів: люків для телефонної мережі, зокрема це люки як легкі пластмасові розміром 760 x 100, із внутрішньою кришкою, так і важкі чугунні, або металеві різної комплектації, розмірів, ваги тощо. Асортимент різноманітної модифікації, технічних характеристик, більшості цієї продукції наведено Додаток Б.

Третя група однорідних товарів ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» представлена плитами, перекриттям, блоками, фундаментами та іншою продукцією. Вони можуть бути реалізовані як

поштучно, так і у вигляді комплектів, що дозволяє економити певну суму коштів. До них також пропонують супутні товари, такі як: стовпчики, стовпи, болти, кронштейни, підставки, плити, покриття, перекриття та інше (Додаток В). Комплекти логічно є найважчою й найдорожчою продукцією, зокрема фундаменти ФЩ – 40 вагою майже 24 тони коштує 49,575 тис. грн., а комплект «Фундаменти ФВ – 40» маса якого 32,3 тони пропонується за ціною 63,890 тис. грн.

Продукція настільки різноманітна, що ціни на них не завжди оприлюднюються і домовляються індивідуально, безпосередньо із замовниками цієї продукції. Як видно продукція дуже складна, специфічна, що потребує задіяти велику кількість логістичних систем, спеціальної техніки з великою вантажопідемністю, кранами, кваліфікованою високооплачуваною робочою силою.

Наприклад, лише «Луганськтеелеком» придбав у 2020 році в ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» понад 500 тонн залізобетонних виробів на суму близько 300 тис. гривень. Перевезення здійснюються переважно автомобільним транспортом. Об'ємні характеристики виробів зв'язку перевищують вагові: 20-тонна фура вміщує в себе таку ж кількість залізобетонної продукції, скільки й залізничний вагон. Ураховуючи зростання тарифів на залізничні послуги, а також можливість авто-доставки продукції безпосередньо до місця виконання робіт, такий метод виявився набагато ефективнішим. На підприємстві працює унікальний теплогенератор, завдяки якому процес пропарювання залізобетонних виробів, нагрітим до 80 градусів повітрям, може тривати безперервно 24 години.

Протягом 2020-2022 рр. загальна вартість майна ТОВ збільшилась з 698,8 тис грн до 758,9 тис грн, тобто на 60,1 тис. грн. (8,6 %). При цьому у 2022 р. порівняно з 2020 р. необоротні активи зросли на 57 тис. грн. (23,2 %), а оборотні – на 3,1 тис. грн., або 0,7 % (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Активи та пасиви ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку», тис. грн

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р.	
				+/-	%
Статті активу					
Необоротні активи	246,1	304,5	303,1	57	123,2
Оборотні активи	452,7	380,4	455,8	3,1	100,7
Підсумок активу балансу	698,8	684,9	758,9	60,1	108,6
Статті пасиву					
Власний капітал	589,9	581,0	657,6	67,7	111,5
Поточні зобов'язання	108,9	103,9	101,3	-7,6	93,0
Підсумок пасиву балансу	698,8	684,9	758,9	60,1	108,6
Вартість бізнесу	589,9	581	657,6	67,7	111,5

Джерело: побудовано автором за балансом підприємства.

Збільшення приросту вартості пасивів ТОВ здійснюється за рахунок збільшення частки власного капіталу. Протягом 2020-2022 рр. підприємство не залучає «зовнішні» кошти для ведення бізнесу, про що свідчить відсутність довгострокових та короткострокових зобов'язань. Власний капітал збільшився з 589,9 тис. грн. у 2020 р. до 657,6 тис. грн. у 2022 р., тобто на 67,7 тис. грн., або 11,5 %. За період нашого дослідження поточні зобов'язання ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» набули тенденції до зменшення і на кінець 2022 р. склали 101,3 тис. грн. Застосувавши метод накопичених активів, було розраховано вартість бізнесу як різницю активів підприємства та його зобов'язань. Встановлено, що у 2021 р. вартість ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» була найменшою – 581 тис. грн. Наразі максимальний її рівень зафіксовано у 2022 р. – 657,6 тис. грн,

що перевищило досягнутий показник 2020 р. на 11,5 %.

2.2. Оцінка забезпеченості та сучасного стану основних засобів підприємства

У 2022 р. у структурі основних виробничих засобів ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» найбільшу частку займають машини і обладнання – 59,72 %, будинки та споруди – 29 %; транспортні засоби – 10,48%, а інструменти, прилади найменше – 0,72 % (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Склад і структура основних засобів в ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»

Група основних засобів	Вартість основних засобів, тис. грн.			Структура, %			2022 р. до 2020 р., +/-	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	тис. грн.	%
Будинки і споруди та передавальні пристрої	50,4	51,0	51,4	26,20	28,55	29,00	1	102,0
Машини та обладнання	112,6	106,4	105,8	58,57	59,55	59,72	-6,8	94,0
Транспортні засоби	21,9	17,9	16,8	11,42	10,02	9,48	-5,1	76,7
Інструменти, прилади, інвентар	4,0	1,1	1,2	2,07	0,62	0,72	-2,8	30,0
Інші основні засоби	3,3	2,2	1,9	1,74	1,25	1,08	-1,4	57,6
Разом	192,2	178,6	177,2	100,0	100,0	100,0	-15	92,2

Джерело: розраховано за результатами зведеної фінансової звітності підприємства

На жаль, в 2022 р. у порівнянні з 2020 р. склад ОВФ зменшився по всіх структурних елементах, а саме: будинки і споруди – на 1 тис. грн., машини та

обладнання – на 6,8 тис. грн.; транспортні засоби – на 5,1 тис. грн.; вартість інструментів, приладів, інвентарю – на 2,8 тис. грн. Це може свідчити про високий рівень зносу ОВФ у ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Ступінь зносу основних фондів в ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» (на 31.12)

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., %
Первісна вартість основних фондів (ОВФ), тис. грн.	437,9	437,9	456,3	104,2
Сума зносу, тис. грн.	245,7	259,3	279,1	113,6
Ступінь зносу, %	56,1	59,2	61,2	> на 5,1 проц. пункти
Залишкова вартість, тис. грн.	192,2	178,6	177,2	92,2
Необоротні активи, тис. грн.	246,1	304,5	303,1	123,2
Частка залишкової вартості ОВФ в необоротних активах, %	78,10	58,65	58,46	< на 19,64 проц. пункти

Джерело: розраховано за результатами зведеної фінансової звітності підприємства

У 2022 р. первісна вартість ОВФ збільшилась і склала 456,3 тис. грн. проти 437,9 тис. грн. в 2020 р. Проте показник суми зносу ОВФ збільшився на 13,6 % в 2022 році у порівнянні з 2020 р. У результаті залишкова вартість ОВФ у 2022 році зменшилась на 36,7 тис. грн. (7,8 %) в порівнянні з 2020 р. і склала 177,2 тис. грн.

Зменшення чисельності персоналу та вартості знарядь праці суттєво не вплинуло на показники кінцевої економічної діяльності підприємства та результати праці персоналу. Протягом 2020-2022 рр. продуктивність праці зросла у 1,5 рази (54,6%), а фондоозбросеність зросла на 1,28 тис. грн на 1-го працівника, або на 5,3%. Дані табл. 2.5 використано для оцінки пропорційності та збалансованості основних ресурсів підприємства.

Таблиця 2.5

**Оцінка використання персоналу та фондоозброєність у
ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»**

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р.	
				+/-	%
Середньорічна чисельність персоналу, осіб.	8	8	7	-1	87,5
Обсяг виробленої продукції, тис. грн	1866,4	1846,4	2524,2	657,8	135,2
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн	192,2	178,6	177,2	-15	92,2
Вироблено продукції на 1 середньорічного працівника, тис. грн/особу	233,3	230,8	360,6	127,3	154,6
Індекс зміни продуктивності праці одного працівника, % – ІПП	102,7	98,93	156,24	53,54	152,1
Фондоозброєність, тис. грн/особу	24,03	22,33	25,31	1,28	105,3
Індекс зміни фондоозброєності одного працівника, % ІФОз	105,3	92,92	113,39	8,09	107,7
Співвідношення ІПП до ІФОз	0,97	1,06	1,37	0,41	141,2

Досягнутий рівень продуктивності та фондоозброєності праці у ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку», а також індекси їх зміни, позитивно вплинули на отримані результати. Останні свідчать про інтенсивне використання ресурсів для трудової діяльності, високий рівень організованості та дисципліни праці, високу трудовіддачу та відданість персоналу.

Однак, слід відмітити зниження рівня показників у 2021 р. порівняно з попереднім 2020 р., зокрема обсягів виробленої продукції 1846,4 тис. грн, продуктивності 230,8 тис. грн. та фондоозброєності праці 22,33 тис. грн. Це насамперед пов'язано із Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19». У 2021 р. темпи зменшення фондоозброєності були

вищі, ніж темпи зменшення продуктивності праці.

2.3. Оцінка економічної ефективності використання основних засобів підприємства

Аналіз розрахованих показників забезпечення ОВФ підприємства показав, що їх вартість, що припадає на одного працівника (фондоозброєність) щороку збільшується. Її рівень зріс з 21,36 тис. грн. на одиницю персоналу у 2020 р. до 25,3 тис. грн. у 2022 р. (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Забезпеченість та ефективність використання виробничих фондів ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., %
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	192,2	178,6	177,2	92,20
Фондоозброєність, тис. грн./особу	21,36	22,33	25,3	118,45
Фондовіддача, грн.	9,71	10,34	14,2	146,24
Фондомісткість, грн.	0,10	0,10	0,07	70,00
Ступінь зносу основних виробничих фондів (на 31.12), %	56,1	59,2	61,2	109,09
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	452,7	380,4	455,8	100,68
Коефіцієнт обороту оборотних засобів	4,12	4,85	5,54	134,47
Тривалість одного обороту оборотних засобів, днів	88,5	75,2	65,9	74,46
Припадає оборотних засобів на 1 грн. основних фондів, грн.	2,36	2,13	2,57	108,90
Рентабельність продукції, %	19,89	13,81	20,73	< на 2,97 проц. пункти
Рентабельність господарської діяльності, %	1,50	-0,20	3,11	< на 4,1 проц. пункти

Джерело: розраховано за даними підприємства.

Ще однією важливою групою показників економічної ефективності результатів господарської діяльності є показники рентабельності. За даними табл. 2.7, рентабельність реалізованої продукції за три роки має строкаті зміни і

у 2022 р. досягла 20,73 %.

Таблиця 2.7

Динаміка системи показників рентабельності в ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., +/-
I. Витратні показники				
Рентабельність продукції, %	19,89	13,81	20,73	0,84
Рентабельність господарської діяльності, %	1,50	-0,20	3,11	1,61
II. Ресурсні показники				
Рентабельність власного капіталу, %	53,42	45,11	70,83	17,41
Рентабельність залученого капіталу, %	30,85	-3,66	38,2	7,35
Рентабельність оборотних активів, %	6,10	-1,00	16,8	10,7
Рентабельність основних засобів, %	14,4	-2,13	43,2	28,8
Рентабельність активів, %	3,9	-0,5	10,1	6,2
Оборот матеріально-товарних запасів	4,85	3,89	7,76	2,91
Термін погашення дебіторської заборгованості	73,0	19,73	9,89	-63,11
III. Доходні показники				
Валова рентабельність продажу продукції (товарів, робіт, послуг), %	16,83	13,91	18,22	1,39
Чиста рентабельність продажу продукції (товарів, робіт, послуг), %	1,80	-0,21	3,03	1,23

Джерело: розраховано за даними підприємства.

Рентабельність власного капіталу за досліджуваний період зменшилась на 17,41 процентних пункти, а залученого капіталу – на 7,35 відносних пунктів. Це відбулося у результаті того, що за 2021 господарський рік було отримано збиток від звичайної діяльності до оподаткування на суму – -3,8 тис. грн.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ ЗАВОД ЗАЛІЗОБЕТОННИХ ВИРОБІВ ЗВ'ЯЗКУ»

3.1. Екстенсивний та інтенсивний напрями збільшення ефективності використання основних засобів

Загалом комплекс заходів із покращення використання основних засобів на підприємстві можна розділити на дві групи, а саме збільшення екстенсивного завантаження та підвищення інтенсивного навантаження [27]. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Основні напрями збільшення ефективності використання основних засобів

екстенсивний	інтенсивний
- усунення простоїв, технологічних та непродуктивних перерв обладнання, машин, приладів і персоналу;	- механізація та автоматизація технологічних процесів та операцій;
- вчасне та безперервне забезпечення технологічного процесу електроенергією (або іншими альтернативними джерелами), сировиною, матеріалами, запчастинами;	- технічне оновлення, модернізація сучасних конкурентоздатних знарядь праці; зміна технології виробництва та організації праці;
- ліквідація та зменшення неробочого і морально застарілого обладнання, машин, механізмів, інструментів	- скорочення тривалості операційного циклу виробництва;
- збільшення кількості машино-змін роботи обладнання, машин	- застосування прогресивних форм організації та управління виробництвом;
- введення додаткового обладнання	- підвищення рівня кваліфікації та покращення якості персоналу.

Джерело: побудовано автором за матеріалами [27].

Слід зазначити, дві важливі обставини: 1) екстенсивне завантаження машин та устаткування на підприємстві обмежується календарним фондом часу, тоді, як можливість підвищення інтенсивного навантаження устаткування та його продуктивності є майже необмеженими; 2) впровадження заходів екстенсивного напрямку характеризуються відсутністю необхідності в капітальних затратах, тоді, як підвищення рівня інтенсивного використання – це значні інвестиційні вкладення, котрі поряд із цим, досить швидко окупаються завдяки одержаному додатковому економічному ефекту [27, с. 160].

3.2. Графоаналітична модель «Квадрату потенціалу» підприємства

Оцінюючи виробництво і збут продукції ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» (табл. 3.2), встановлено, що протягом 2020-2022 рр. найбільш складним був 2021 р, що обумовлено згортанням масштабів діяльності підприємства у результаті впровадження карантину з березня 2020 р.

Таблиця 3.2

Виробництво і збут продукції ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»

Показник	Коефіцієнт чутливості, k	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Потужність підприємства, тис. т	1,2	10,0	10,0	10,0
Якість продукції, %	1,25	95	90	97
Фондовіддача, грн.	1,1	9,71	10,34	14,24
Витрати на 1 грн. товарної продукції, грн.	1,1	0,834	0,879	0,828
Екологія виробництва (штрафи, тис. грн.)	1,05	0	0	0
Прибуток, тис. грн.	1,15	27,6	-3,8	76,5
Рентабельність виробництва, %	1,15	1,50	-0,20	3,11

У цей період зменшується обсяг продукції підприємства, спостерігається

найбільша сума витрат на 1 грн. товарної продукції (рентабельність продажу), що у 2021 р. склала 0,88 грн, для порівняння у 2020 р. – 0,83 грн, у 2022 р. – 0,82 грн, що менше від рівня 2021 р.

Погіршення умов для бізнесу, негативно вплинуло на виробничу діяльність підприємства у 2021 р., тому було отримано чистий збиток -3,8 тис. грн і відповідно рентабельність за результатами господарювання була від'ємною склавши -0,2 %. Проте уже в 2022 р., незважаючи на війну, ситуація покращилась. Зросли обсяги виробництва та якості продукції, фондвіддача була максимальна за цей період – 14,24 грн. У результаті господарської діяльності у 2022 р. отримано прибуток на суму 76,5 тис. грн, забезпечивши рентабельність виробництва на рівні 3,11 %.

Дані у табл. 3.3 дають можливість оцінити трудовий потенціал ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» за 3 роки, зокрема кадровий, професійний та організаційний його компоненти.

Таблиця 3.3

Організаційна структура і менеджмент ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»

Показник	Коефіцієнт чутливості, k	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Ділові якості менеджерів, балів	1,2	90	90	95
Ефективність організаційної структури управління, балів	1,15	90	90	95
Вік персоналу до 45 р., %	1,15	75	75	85,7
Рівень освіти, % з вищою освітою	1,05	62,5	62,5	71,4
Продуктивність праці, тис. грн	1,2	233,3	230,8	360,6
Середньомісячна оплата праці, грн.	1,25	6970,8	8740,6	10207,0

У звіті уже була наведена організаційна структура підприємства, що свідчить про високу самоорганізованість трудового колективу, зокрема керівників (директора та інженера-механіка), які одночасно виконують декілька трудових функцій та обов'язків на високому професійному рівні. Більше 2/3 персоналу мають високу працеінтенсивну віддачу, оскільки представляють

вікову категорію до 45 років і мають вищу освіту. Це позитивно впливає на результативність праці, оскільки продуктивність праці 1-го середньорічного працівника зросла з 233,3 тис. грн у 2020 р. до 360,6 тис. грн у 2022 р. Керівник підприємства постійно стимулює персонал, підвищуючи рівень оплати його праці з 6,971 тис грн у 2020 р. до 10,207 тис грн у 2022 р. Вищезазначене свідчить про високий рівень використання трудового, організаційного та управлінського потенціалу підприємства.

Продукція підприємства є дуже унікальною, специфічною, націлена на забезпечення дуже вузької фахової групи промислових підприємств, надзвичайно тривала у своєму використанні – більше 20 років. Зважаючи на ці особливості, ринкова ніша підприємства дуже вузька, що обмежує використання його маркетингового потенціалу (табл.3.4).

Таблиця 3.4

Маркетингова діяльність ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»

Показник	Коефіцієнт чутливості, k	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Обсяги постачань на внутрішній ринок, тис. т	1,2	6,4	5,9	7,2
Місце в експорті, тис. т	1,15	0	0	0
Фінансування рекламної діяльності, % до загальних витрат підприємства	1,15	3	5	5
Фірмовий стиль (розвинуті напрями), од	1,15	3	3	3
Ціна за одиницю продукції, грн.	1,1	291,63	312,95	350,58
Витрати на інноваційну діяльність, тис. грн.	1,25	224,0	120,6	302,9

ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» здійснює свою діяльність тільки на внутрішньому ринку. Продукція представлена на сайті підприємства за 3 основними напрямками, до яких належать:

- 1) колодці кабельні великі, середні та малі за розмірами і вагою; супутня продукція зливоприймачі та кільця;

- 2) плити, блоки та фундаменти, стовпи, огорожі;
- 3) чугунні та пластмасові люки, замки.

Водночас підприємство пропонує на ринку супутні товари до залізобетонних виробів зв'язку, приймає індивідуальні замовлення, освоєно нові форми та види продукції, займаючи щороку близько 8-12 % у загальній сумі від реалізації (виручки) від продажу продукції (послуг) ТОВ. Освоєння нової продукції та інноваційних товарів щороку зростає з 224 тис. грн у 2020 р. до 302,9 тис. грн у 2022 р. У 2021 р. через пандемію грипу та збиткову діяльність освоєння нової продукції підприємства було обмежене, тому сума склала лише 120,6 тис. грн. Маркетингова діяльність підприємства потребує значного удосконалення та покращення.

Фінансовий стан та фінансові результати підприємства обумовлені результатами операційної діяльності, зокрема виробництва і реалізації залізобетонних виробів зв'язку (Додаток Г).

Протягом 2020-2022 рр. підприємство характеризується низьким рівнем фінансової ліквідності та маневреності. Позитивним моментом є зростання обороту матеріально-товарних запасів підприємства з 4,85 у 2020 р. до 7,76 у 2022 р. та відповідно коефіцієнта обороту активів з 2,68 у 2020 р. до 3,37 у 2022р. Керівник підприємства постійно веде облік та контроль дебіторської заборгованості, термін погашення якої зменшився з 73 днів у 2020 р. до 10 діб у 2022 р.

Незважаючи на отримання чистого збитку у 2021 р. у розмірі -3,8 грн, насамперед через обмеження діяльності бізнесу у результаті впровадження локдауну внаслідок поширення коронавірусної інфекції, підприємство переважно є рентабельним. Рентабельність продажу перевищує рекомендоване еталонне значення (>10%) і за 3 роки зросла з 16,83 % у 2020 р. до 18,22 % у 2022 р. Рентабельність активів вцілому по підприємству більш як у 2 рази перевищує еталон >20%, і за цей час збільшилась на 16,29 відносних пунктів з 45,09 % у 2020

р. до 61,38 % у 2022 р. Низькою економічною ефективністю відзначається рентабельність власного капіталу товариства, оскільки її рівень менше 100 %, проте у динаміці він набув постійної тенденції до збільшення з 53,42 % у 2020 р. до 70,83 % у 2021 р., тобто зріс на 17,42 процентних пункти. Фінансовий потенціал підприємства використовується недостатньо, хоча набув тенденції до покращення у 2021 р.

Діагностику потенційних можливостей бізнесу за методом порівняльної комплексної рейтингової оцінки, визначаємо за 4 векторами – напрямки діяльності підприємства, знаходимо довжину векторів:

1) виробництво і збут продукції за даними табл. 3.2;

$$B1 = 100 - (8 - 7) * 100 / 7 * (3 - 1) = 92,857;$$

2) організаційна структура і менеджмент за даними табл. 3.3;

$$B2 = 100 - (9,5 - 6) * 100 / 6 * (3 - 1) = 70,833;$$

3) маркетингова діяльність підприємства за даними табл. 3.4;

$$B3 = 100 - (15,15 - 6) * 100 / 6 * (3 - 1) = 76,250;$$

4) фінансова діяльність підприємства за даними табл. 3.5;

$$B4 = 100 - (17,45 - 12) * 100 / 12 * (3 - 1) = 77,292.$$

За результатами розрахунків будемо графоаналітичну модель підприємства «Квадрат потенціалу», взявши за базовий період дані 2022 р. (рис. 3.1). Графічна візуалізація потенціалу є підставою для висновків щодо кількісних та якісних зв'язків між окремими напрямками діяльності підприємства та рівня його розвитку. Квадрат має непропорційну форму, що свідчить про дисбаланс використання потенційних можливостей підприємства.

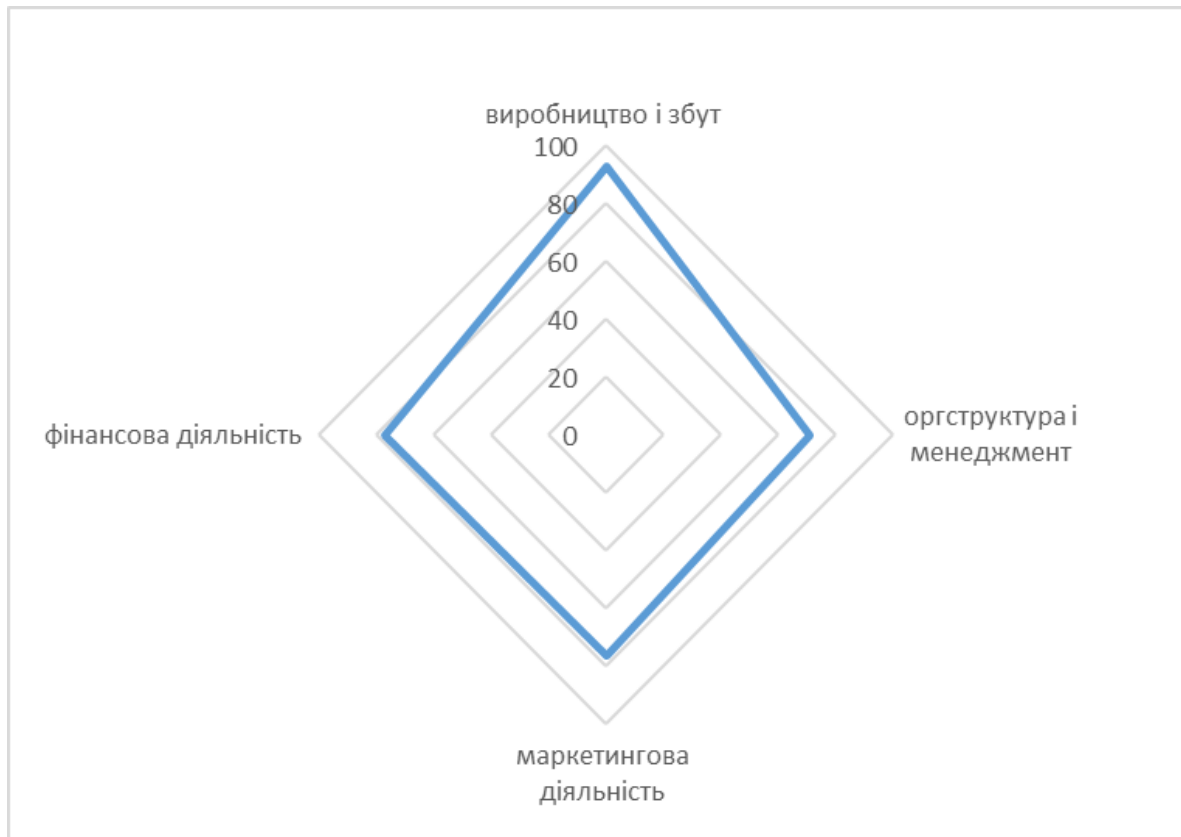

Рис. 3.1. Графоаналітична модель «Квадрат потенціалу» ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» у 2022 р.

Найкраще розвинений вектор виробництва, решта напрямів діяльності відстають від його можливостей: менеджмент, маркетинг та фінансова діяльність. Найбільше зусиль слід прикласти у сфері маркетингу та менеджменту підприємства.

3.3. Інвестиційний проєкт оновлення основних засобів підприємства як напрям підвищення ефективності їх використання.

За період нашого дослідження вартість реалізованої продукції підприємства зросла до 2,542 млн грн у 2022 р. Зростання спостерігається по всіх видах продукції підприємства. Аналіз портфеля продукції у табл. 3.5 розкриває взаємозалежність виробництва окремих технологічних процесів бізнесу і дає

уявлення про те, що ціле, істотно відрізняється від простої суми його частин. Проаналізовано реалізацію окремих видів продукції підприємства, зокрема колодязів кабельної каналізації: ККЗ 5, ККЗ 3, ККЗ 2 та колодязь під електротехнічний люк ККЗ1/1.

Таблиця 3.5

Розрахунок частки ринку за видами продукції у ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»

Вид продукції	Обсяг реалізації по роках, тис. грн		Частка ринку 2022 р., %	
	2021	2022	ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»	ТОВ «Обербетон-Інвест»
Колодязь кабельної каналізації ККЗ 5	120	160	7,9	5,3
ККЗ 4	150	210	5,2	4,8
ККЗ 3	310	380	8,1	5,2
ККЗ 2	430	560	9,0	6,6
ККЗ 1	320	340	5,6	5,5
Колодязь під електротехнічний люк ККЗ 1/1	210	308	12,2	11,3
КО-6	217	320	11,5	9,5
Інший залізобетон	119	264	X	X
Разом	1876	2542	X	X

Джерело: розраховано за даними підприємства

Найважливішим для підприємства є колодязь кабельної каналізації ККЗ 2, ніж інших окремих його частин. Зокрема ККЗ 2 займає 1/5 частину у загальному обсязі реалізації продукції підприємства (22,0 %) на ринку зростає його ринкова ніша (2,1 %) і підприємство займає у рейтингу одне з найкращих позицій щодо завоювання цього сегменту (9 %). Іншими видами продукції підприємство балансує економічні ризики, стабілізує надходження грошей. Тому на перспективу доцільно залучати капіталовкладення у виробництво колодязів кабельної каналізації ККЗ 2 і ККЗ 3.

На перспективу доцільно оновити основні засоби для їх виробництва і придбати нові металоформи для ККЗ 2 і ККЗ 3, станок для різки арматури,

акумулятор. Загальна вартість обладнання та всі необхідні витрати наведено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

**Характеристика інноваційного обладнання (технології)
ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»**

Показник	Сума, тис. грн
Ціна обладнання	46,8
Амортизація (знос)	2,34
Монтаж, технічне обслуговування	17
Витрати пально-мастильних матеріалів	12,0
Оплата праці	207
Накладні витрати	11
Всього витрат	296,14
Собівартість, грн/т	

Джерело: власні дослідження.

Загальна сума витрат, що враховує вартість обладнання 46,8 тис. грн, монтаж, додаткове залучення у виробництво ще 2 працівників передбачає 296,14 тис. грн. Загальна потреба інвестиційного капіталу для реалізації запропонованого проекту 120,3 тис грн. (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Розрахунок потреби в інвестиціях для проекту ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»

Напрямок витрат	Обсяги витрат, тис. грн.	Джерела фінансування (власний та інвестиційний капітал)
Проектні роботи	7,5	власний капітал
Машини та обладнання	46,8	кредити банків
Монтажні та пусконаладжувальні роботи	17	власний капітал
Навчання персоналу	8	власний капітал
Товарно-матеріальні запаси	11	кредити банків
Оборотні кошти	19	власний капітал
Інші витрати пов'язані з організацією виробництва	11	власний капітал
Всього необхідних інвестицій	120,3	-

Джерело: власні дослідження.

Визначено, що для розширення виробництва колодязів кабельної каналізації ККЗ 2 і ККЗ 3 купують нові металоформи, інше обладнання, сировину, що передбачає суму загальних витрат обсягом 416,44 тис. грн. Загальна сума необхідного кредиту 120,3 тис. грн та загальна потреба в грошових коштах 296,14 тис. грн.

За проектом визначено прогнозні дані щодо потенційних обсягів реалізації залізобетонної продукції та розраховано можливі суми доходів від реалізації та прогнозні дані витрат (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

**Прогноз розрахунку потоку готівки за проектом у
ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку», тис. грн**

Показник	2024 р.	2025 р.	2026 р.	2027 р.
Виручка від реалізації	1050	1231065	1255,8	1520,57
Експлуатаційні витрати	305,54	321,27	337,4	354,21
Валовий прибуток	744,46	910,38	918,4	1166,36
Чистий прибуток	372,23	435,19	440,3	490,0
Сплата % за кредитом	30,0	22,5	15,0	7,5
Сплата суми кредиту (120,3)	30,3	30,0	30,0	30,0
Прибуток після виплати кредиту	311,93	382,69	395,3	452,5

Джерело: власні дослідження.

Показники впровадження інвестиційного проекту (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

**Ключові показники впровадження проекту
у ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку»**

Показники	Значення
Інвестиції для впровадження технології, тис. грн.	120,3
Чиста теперішня вартість (NPV) проекту, млн. грн	883,2
Внутрішня норма прибутковості проекту (IRR), %	23
Термін окупності проекту, років	2 роки 4 місяці
Дисконтований термін окупності проекту, років	4

Джерело: власні дослідження

При загальній сумі коштів для придбання необхідних основних засобів: металоформ, станка для різки арматури та інших необхідно залучити 416,44 тис. грн, з них 120,3 тис. грн оформлено під кредит, що окупиться за 2 роки і 4 місяці.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Встановлено, що за виручкою і чисельністю персоналу ТОВ «Житомирський завод залізобетонних виробів зв'язку» належить до малих підприємств. У 2022 році досягнутий рівень доходу (виручки) становить 2,524 млн. грн, собівартість реалізованої продукції – 2,091 млн. грн, чисельність персоналу – 7 осіб., чистий прибуток – 76,5 тис. грн.

2. На підприємстві виробляють більше 4 видів колодязів кабельних та під електротехнічні люки, плити, перекриття, блоки, фундаменти та іншу продукцію. Завдяки впровадженню новітніх технологій підприємство повністю відповідає сучасним умовам розвитку ринку будівництва телекомунікацій. Впроваджено міжнародну систему управління якістю ISO 9001-2000, що сприяє конкурентоспроможності унікальної продукції заводу. Не зважаючи на доволі велику транспортну складову в собівартості виробів, її охоче купують підприємства з будь-яких регіонів України.

3. Наразі на жаль спостерігається динамічне зменшення вартості основних засобів (далі – ОЗ) підприємства: з 192,2 тис. грн. у 2020 р. до 177,2 тис. грн. у 2022 році, тобто на 315 тис. грн. (7,8 %). Напротивагу відбулося зростання вартості оборотних активів підприємства з 452,7 тис. грн. у 2020 р. до 455,8 тис. грн у 2022 р., тобто на 3,1 тис. грн (або 0,7 %). На жаль нині це властиве для більшості вітчизняних підприємств. З метою збільшення обсягу виробничих потужностей ТОВ доцільно розробити на підприємстві інвестиційний проект і виконати роботи з його реконструкції, насамперед шляхом оновлення(модернізації) ОЗ, придбання нового сучасного конкурентоздатного обладнання, техніки, машин та механізмів.

4. Встановлено зниження рівня показників у 2021 р. порівняно з попереднім 2020 р., зокрема обсягів виробленої продукції 1846,4 тис. грн, продуктивності 230,8 тис. грн. та фондоозброєності праці 22,33 тис. грн. Це насамперед пов'язано із запобіганням поширенню на території України коронавірусу COVID-19 та

встановленням з 12.03.2020 на усій території України карантину. Діяльність підприємства була призупинена. У результаті в 2020 р. темпи росту продуктивності праці були менші, ніж темпи росту фондоозброєності, а у 2021 р. у зв'язку з продовженням карантину, фондоозброєність і продуктивність праці зменшились порівняно із 2020 р.

5. У 2022 р. спостерігається найвищий рівень ефективності використання машин, обладнання і устаткування, де фондомісткість виробництва продукції досягла 0,07 при фондovіддачі 14,2. Досягнутий рівень фондovіддачі та фондомісткості дають змогу визначити оптимальні темпи відтворення та структуру ОЗ. Негативним явищем є те, що ступінь зносу ОЗ має стійку тенденцію до зростання з 56,1 % у 2020 р. до 61,2 % у 2022 р. Тобто технічний стан та якість основних засобів підприємства погіршується.

6. Квадрат потенціалу підприємства має непропорційну форму, що свідчить про дисбаланс використання його потенційних можливостей. Найкраще розвинений вектор виробництва, решта напрямів діяльності відстають від наявних можливостей, це зокрема: маркетинг та фінансова діяльність. Проаналізовано портфель продукції підприємства, зокрема колодязів кабельної каналізації: ККЗ 5, ККЗ 3, ККЗ 2 та колодязь під електротехнічний люк ККЗ 1/1. Найважливішим для підприємства є колодязь кабельної каналізації ККЗ 2, ніж інших окремих його товарів. Зокрема ККЗ 2 займає 1/5 частину у загальному обсязі реалізації продукції підприємства (22,0 %) на ринку зростає його ринкова ніша (2,1 %) і підприємство займає у рейтингу одне з найкращих позицій щодо завоювання цього сегменту (9 %). Іншими видами продукції підприємство балансує економічні ризики, стабілізує надходження грошей. На перспективу доцільно залучати капіталовкладення у виробництво ККЗ 2 і ККЗ 3. З цією метою обґрунтовано придбання відповідних металоформ та іншого обладнання, що потребує витрат на загальну суму 416,44 тис. грн, з них 120,3 тис. грн оформлено під кредит, що окупиться за 2 роки і 4 місяці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу. Київ: КНЕУ, 2013. 779 с. URL: <http://buklib.net/books/21892/>.
2. Бондар Н. М. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: А.С.К., 2004. 400с.
3. Бровко Л. І., Галаган Т. І. Бровко Є. І. Економічна ефективність використання основних фондів сільськогосподарських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 22. С. 22-26. http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2017/7.pdf
4. Вігуржинська С. Ю. *Економіка підприємства*: конспект лекцій. Одеса: Одеська державна академія, 2004. 486 с.
5. Геращенко І.О., Стрижко. О.А. Управління ефективністю використання основних засобів. *Економіка і регіон*. 2015. №4(53). URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/810e4115-5385-43cd-9630-1f1b194a0f90/content> (дата звернення: 03.05.2023).
6. Господарський кодекс України. Електронний ресурс. режим доступу. URL: <http://www.rada.gov.ua>
7. *Економіка виробничого підприємства*: навч. посіб. / За ред. Й.М. Петровича. 3-тє вид., випр. К.: Т-во „Знання”, 2002. 840 с.
8. *Економіка підприємства*: підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. Вид. 2-ге, перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2001. 528 с.
9. *Економічна безпека та стійкість сільськогосподарських підприємств* : монографія. В.І. Ткачук, О.А. Прокопчук, М.І.Яремова, Житомир: «Вид-во Волинь», 2013. 276 с.
10. *Економіка підприємства*: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Г.О.Швиданенко, С.Ф. Покропивний, С.М. Клименко та ін. К.: КНЕУ, 2000. 248 с.
11. *Енциклопедичний словник бізнесмена: менеджмент, маркетинг, інформація*. За загальною ред. М. Молдаванова. К.: Техніка, 2003. 856 с.
12. *Економіка підприємства*: навчальний посібник. Т.М. Серікова, Є.П.

- Кожанова, В.І. Мельник, Г.М. Шумська. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2009. 304с.
13. Івахненко В. М. *Курс економічного аналізу*: навч. посібник. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2002. 190 с.
14. Кільницька О. С., Савенко Д.Б. До проблеми економічної оцінки виробничих фондів підприємств / *Економіка та підприємництво в умовах сучасних викликів*: мат. Зб. Всеукр. Наук.-практ. конференції, 01 лютого 2023 р. Житомир: Поліський національний університет, 2023. 455 с. С.333-336
URL: https://polissiauniver.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_01.02.2023..pdf
15. Кільницька О.С., Савенко Д. Б., Мельнічук В.С. Індекси споживчих цін та цін підприємств виробничої діяльності в Україні: тенденції змін та основні проблеми / International scientific and practical conference “*Science and innovation of modern world*” (March 23-25, 2023) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2023. 779 p. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/03/SCIENCE-AND-INNOVATION-OF-MODERN-WORLD-23-25.03.23.pdf>
16. Кравченко О. В. Стратегічний потенціал підприємства // *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Серія «Фінанси і кредит». Суми : СНАУ, 2007. № 2. С. 249-252.
17. Мацола С. М. Модель планування і управління діяльністю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 4. Т. 3. С. 48-51.
18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 // *Збірник систематизованого законодавства*. Випуск 11. листопад. 2003.
19. Рижова В. Ю. Нормативне забезпечення використання основних фондів підприємств автотранспорту. *Вісник машинобудування та транспорту*. 2019. вип. 10, вип. 2, С. 102–107. URL: <https://doi.org/10.31649/2413-4503-2019-10-2-102-107> <https://vmt.vntu.edu.ua/index.php/vmt/article/view/178/163>
20. Сідун В.А., Пономарьова Ю.В. *Конкурентоспроможність підприємства*. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 436с

21. Танчин А. І. Ефективність використання основних засобів на підприємстві : система показників оцінки та напрямки їх підвищення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2017. березень № 4(32). С. 77–80. URL: <https://ecj.oa.edu.ua/articles/2017/32/17.pdf>. (дата звернення: 03.05.2023)
22. Терлецька І. В., Чухрій Ю. О. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. *Стратегія економічного розвитку регіонів та підприємств України*. 2015. № 1 (4), червень. С. 87-90. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/Economic-visnik-4-2015-18.pdf>
23. Удовиченко Я.А., Єршова Н.Ю. Актуальні проблеми аналізу основних засобів. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Випуск 5(05) С. 328-334. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2017/5_05_uk/62.pdf
24. Цаль-Цалко Ю. С. Статистичне дослідження впливу факторів на фінансові результати діяльності підприємств // *Статистика України*. 2003. № 4. С. 75-81.
25. Чухно А. А., Юхименко П. І., Леоненко П. М. *Сучасні економічні теорії* : підручник. К. : Знання, 2007. 878 с.
26. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь 2017. Київ : Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. 58 с.
27. Швець Н.В. Проблемні питання аналізу основних засобів підприємства. *Бізнес Інформ*. 2012. № 8. С. 159-162.